

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

SOMMAR.

Foto: C. G. Rosenberg. Sv. Turistfören:s Búdarkiv.

I DETTA NUMMER:

EFTERVÅRD OCH
FATTIGVÅRD

LAGEN
OCH DE LUNGSJUKA

Av Med. Dr. Måns Arborelius.

Bidrag av

Prins Wilhelm,
Waldemar Hammenhög,
Sven Zetterström,
m. fl.

KORSORD - SCHACK - KRÖNIKA

N:r 3 1938

PRIS 25 ÖRE

HÄSSELBY STRANDBAD

Stockholmstraktens populäraste bad- o. dans-centrum

BUSSAR AVGÅ FRÅN NORRA BANTORGET

DANS Torsdagar 8-11, Lörd. 8-12
Söndagar 2,30-5 o. 7,30-11

HARLINGS 8-mansorkester spelar

Intet hem förskonas

i längden från sjukdomsfall som nödvändig-göra sängliggande under längre eller kortare tid. Det kan gälla lungsjukdom, svår förkyllning med feber, svårartad reumatism, förskrivet sängläge vid vissa äggvitesjukdomar, det kan gälla barnsäng, det kan gälla vården av orkeslösa åldringar.

Både med hänsyn till den sjukas och hans vårdares bekvämlighet och till hygienens fordringar bör man äga tillgång till ändamålsenliga tillbehör.

Hos **Nils Adamsson** finner Ni en rikhaltig sortering av spottflaskor och spottkoppar, stickbäcken, klosetter, gummiduk för bäddunderlägg, liggdynor, ispungar, värmepåsar, ryggstöd, läsbord och sängbord, över huvud taget **allt** som kan bereda den sjuke lättnad och trevnad och hans vårdare ett förenklat arbete. Begär vår stora katalog med 100-tals illustrationer, vilken sändes kostnadsfritt mot insändande av 45 öre i frimärken till porto.

NILS ADAMSSONS SJUKVÅRDSAFFÄR

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

ALIMONDA-INSTITUTET

Leg. läk. **Homeopatisk behandling.** Mångårig praktik.

Mottagningstid kl. 11-2.

Rådfrågningar pr korrespondens. Begär prospekt och frågelista.

Adress: Upplandsgatan 16, 4 tr., Sthlm. Tel. 32 08 99.

BREVPAPPER och TOILETTARTIKLAR i parti

Firma **EMIL BLOMQVIST**
BREDGRÄND 2 STOCKHOLM

ÖREBRO

EIRA-BRÖD

ett förnämligt-bröd

A-B. Örebro Ångbageri

SAM. JANSONS EFTR.
(Kungl. Hovleverantör) Kungsgatan 1 - Örebro.
Stadens största och modernaste

SPECERIAFFÄR

Stor sortering i Specerier, Konserver, Kaffe, Fruktar.
Telefoner Länjev.: 1 17 58, 1 37 58, 1 47 58.
Filial Hovstavägen 4, Telefon 1 44 81.

"STATUS" är de lungsjukas egen tidskrift!
"STATUS" är startad, driven och kontrollerad av de lungsjuka själva!
"STATUS" är det enda officiella organet för de lungsjuka i Sverige!

Prenumerera på "STATUS"

Om Ni insänder Kr. 1:75 till oss får Ni alla nummer fr. o. m. juni till årets slut. Endast Kr. 1:50 kostar prenumerationen andra halvåret 1938, juli-dec. Aug.-dec. Kr. 1:25. Postgiro 154420, Tidskriften "Status", Götgatan 83, Stockholm.

Gynna

DENNA TIDNINGS ANNONSÖRER!
DEM SOM GYNNA DIG!

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

JULI 1938

Utkommer en
gång i månaden

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon: 41 39 99 · Postgiro 154420
Götgatan 83^{III}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
Götgatan 83^{III}, Stockholm

Eftervård och fattigvård

"Vad som ännu stöter en god samhällsmedborgare är att ordet fattigvård ännu lever kvar i svensk lagstiftning, ehuru orden fattighus, fattighjon m. fl. sedan flera år utgått ur svenska språket." — Satsen har formulerats av Kungsholms socialdemokratiska förening och ger uttryck för en uppfattning, som säkert delas av envar socialt intresserad, oavsett politisk trosbekännelse. "Fattigvård" är ett tråkigt ord, icke minst därför, att därmed förstås samhällelig hjälp åt bl. a. samhällsmedborgare, som oförskyllt, t. ex. genom sjukdom, blivit understödstagare hos kommunen.

Så är fallet med en stor del av de lungsjuka. Mäniskor, som hela sitt liv genom hederligt arbete sökt försörja sig och de sina, befinna sig plötsligt på grund av tuberkulos bland "fattigvårdens" klienter, och äro därmed icke blott ekonomiskt utan även socialt deklasserade. Trots alla försäkringar om motsatsen, om ökad vidsynthet och förståelse för den oförvällat medellöse understödstagarens situation, betraktas han (eller hon) av gemene man fortfarande som en paria eller åtminstone som en medlem av den lägsta kasten, och detta betraktelsesätt kommer icke att undergå någon revision så länge ordet "fattigvård" har sin nuvarande vidsträckt betydelse. "Fattighjonet" — detta avsigkomna neutrum från "den gamla goda tiden" — är borta, men det kommer alltid att spöka i "fattigvårdens" skugga.

I vårt södra grannland, Danmark, har man insett

det ovärdiga för ett kultursamhälle i att beteckna social hjälpverksamhet åt oförvitliga medborgare som fattigvård. Där kommer fattigvård eller fattighjälptill användning endast då det gäller absolut asociala element, alkoholister, som äro obotliga, ohjälpliga vagabonder etc. I stället har man här ett utsträckt försäkringssystem (försäkring mot arbetslöshet, sjukdom, invaliditet m. m.), "aaldersrente" = folkpension (till vilken avgifterna betalas dels av staten, dels av kommunerna och dels av den försäkrade), kommunhjälp (med återbetalningsskyldighet) samt slutligen särskild hjälp, som är utan återbetalningsskyldighet och icke medför följderna av något slag.

Sådan särskild hjälp kommer bl. a. de tuberkulösa med nedsatt eller ingen arbetsförmåga till del, och då denna särskilda hjälp också är *tillräcklig*, har man alltså i Danmark utom fattigvårdens ram på ett utmärkt sätt löst frågan om en *effektiv eftervård åt de lungsjuka*.

*

För en sådan eftervård är i Sverige fattigvården ett surrogat och i *allmänhet* ett dåligt sådant, ty man kan här icke generalisera. Till fattigvårdssystemets och den kommunala hjälpverksamhetens oformligheter hör nämligen — trots den för alla kommuner lika gällande fattigvårdslagen — att icke blott understödets storlek utan även — som det synes — principerna för desamma divergera ganska

KONVALESCENTER få fortare tillbaka krafterna
genom att dricka **Ovomaltine** morgon och kväll.

ansenligt i de olika kommunerna. I de allra flesta fall äro emellertid de understöd, som utdelas till hjälpbehövande lungsjuka synnerligen otillräckliga.

Till exempel: I Stockholm, som väl anses som ett i socialt avseende välordnat samhälle, har en medellös arbetsförmögen lungsjuk (ogift) ett månatligt underhåll av 60, i bästa fall 70 kr. För denna summa skall vederbörande skaffa sig bostad (och helst en hälsosam sådan!) samt kraftig och närande föda, som är ett viktigt villkor för sjukdomens undertryckande. Taxerar man avgiften för bostad till lågt räknat 35 kr., återstår för vederbörande 35 kr. till mat. För en krona och femton öre om dagen (under förutsättning av inga som helst andra utgifter) skall han alltså skaffa sig denna kraftiga och närande föda! Vilket betyder högst ett ordentligt mål mat om dagen.

En lungsjuk och arbetsförmögen familjeförsörjare med två barn har ett månatligt understöd av högst 150 kr. — här äro kanske även såväl hustrun som barnen på grund av tuberkulösa anlag i behov av högre diet och barnen framförallt av en ljus och solig bostad.

Ovanstående understöd höra emellertid till de bättre. I brev till "De Lungsjukas Eftervårdskommitté" skriver Understödsföreningen för Lung T. B. C.-sjuka i Malmö stad: "Här i Malmö äro Edra understödsbelopp i Stockholm rent av ouppnåeliga och sagolika. Medeltalet för ogift person är omkring 35 kr. per månad och för gift med två barn 95 kr. Vi ha t. ex. familj med fyra barn, som skall leva och betala hyra för 120 kr. per månad plus 10 à 12 kronors extra förtjänst. På landsbygden med all säkerhet sämre förhållanden. Därför skulle vi malmöbor önska att hela dispensärverksamheten omlades till ett statligt organ, som, oberoende av lokala synpunkter, omhänderhade hela eftervården av oss tbc-sjuka och att vi fullständigt avkopplades från fattigvården."

Detta önskemål har just framförts i den skrivelse, som "De Lungsjukas Eftervårdskommitté" överlämnat till socialministern. Det har i denna skrivelse framhållits, att fattigvårdsunderstödet ju är avvägt med tanke på, att den friske understödstagaren snarast möjligt åter skall komma i förvärvsarbete, alltså som ett tillfälligt stöd. För den lungsjuke gäller det emellertid däremot att på samma understöd återvinna hälsa och arbetsförmåga. Genom otillräckligt understöd spolieras ofta på ett par månader alla de förbättringar, som kunna ha gjorts under en mångårig sanatorievistelse.

*

Man hör ofta sägas, att "det görs så mycket för de lungsjuka". Detta är sant och dock inte sant. Under

de senaste decennierna ha en mängd sanatorier och tuberkulossjukhus byggts — sjukhus, där i allmänhet den bästa vård erbjödes de av tuberkulosen drabbade. Vårt land är ju ett föregångsland på sjukvårdens område, icke minst tuberkulossjukvårdens. Särskilt har Nationalföreningen mot tuberkulos utrett oändligt mycket på det området. Så länge en tuberkulös vårdas på ett sjukhus eller ett sanatorium åtnjuter han i hög grad samhällets omvårdnad, men — då han efter genomgången kur har sanatoriet bakom sig, då konvalescenstiden begynner, då han går ut i samhället i hopp att kunna bevara och förkovra de fysiska framsteg, han gjort, vad står honom då till buds, vilka åtgärder anser sig samhället böra vidtaga för att hjälpa honom vidare på tillfrisknandets väg? Vad är det han får av den institution, till vilken han efter sanatorievistelsen hänvisas, nämligen dispensären, tuberkulosbyrån?

En remiss till fattigvården!

J. S—n.

Lungtbc läkes bäst i den sjukens eget klimat! Överläkaren vid Nummela sanatorium i Finland, dr. Erik Nordström, har i en intervju för Vasabladet uttalat, att klimatet fortfarande tillmättes en viss betydelse då det gäller läkning av en lungtuberkulos. Det har dock visat sig bäst att läka sjukdomen i ett sådant klimat, som vederbörande sedan måste leva i. Lungtuberkulos, som läkts i Schweiz eller Pyrenéerna t. ex. har ofta visat benägenhet att gå upp, då patienten återvänder till låglandet.

Ko-tuberkulos farligare än man kan ana. Kreaturstuberkulosen är långt farligare för människor än man hittills anat; den är inte ett annat slags sjukdom än människotuberkulosen utan precis densamma, och därför är det för människan synnerligen farligt att ha att göra med icke reaktionsfria besättningar.

Det är en av ledarna vid det danska seruminstitutet, med. dr. K. A. Jensen, som säger detta, samtidigt som han riktar en appell till folk att se upp. Man har nämligen nu upptäckt, fortsätter dr. Jensen, att kons tuberkulobacill efter ett kort uppehåll i människans blod blir så lik människans tuberkulobacill, att det är omöjligt att skilja dem åt. Hela bekämpandet av människotuberkulosen måste därför läggas om, man måste absolut ha klart för sig var i landet som kreaturstuberkulosen existerar, och läkare och veterinärer måste arbeta samman på ett annat sätt än nu är fallet. *Överallt, där kreaturstuberkulosen förekommer, måste mjölken pasteuriseras eller kokas.* Den danske serumexperten gör tillika uppmärksam på att kreaturstuberkulosen just nu befinner sig i tilltagande både i Danmark och Tyskland.

Lagen och de lungsjuka

För "Status" av Med. Dr. Måns Arborelius

MÅNS ARBORELIUS

Tuberkulosen är en socialt så viktig sjukdom, att en tidsenlig lag, som tager hänsyn till de nya rönen om sjukdomen, är nödvändig. Man kan ej heller invända något mot lagens anda, som framförallt präglas av de viktiga förebyggande åtgärderna. Vad man emellertid kan begära är, att de lungsjukas legitima intressen tillvaratagas. De få sålunda ej utsättas för onödiga intrång i sin frihet, och det tvång, som för det allmännas väl måste åläggas dem, bör i görligaste mån kompenseras genom andra förmåner.

Lagförslaget upptager som en nyhet de diskuterade åtgärderna tvångsinternering och tvångsmässigt kvarhållande å anstalt av smittoförande sjuka, som ej annars kunna förmås att sköta sig. Rent principiellt skulle kanske ej så mycket vara att säga här om, om man visste, att alla de, som ville och borde få nödig vård och isolering också kunde få sådan. Under sådana förhållanden skulle man åtminstone kunna tänka sig, att alla smittosamma sjuka kunde isoleras och därigenom möjligheterna för spridande av smitta effektivt förhindrades. Men som bekant är situationen ingalunda sådan. Vid många sanatorier råder en påtaglig platsbrist och som följd härav kan väntetiden bli oskäligt lång och smittosamma sjuka, som önska fortsatt vård, måste utskrivas utan garantier för, att de få en tillfredsställande vård och att de ej utgöra en fara för sin omgivning. Då tuberkulosen befinner sig i rask tillbakagång vore det måhända oklokt att endast yrka på nya dyrbara sanatoriebyggen, där kanske platserna inom en överskådlig framtid bli stående obelagda. Problemet att provisoriskt — i väntan på sjukdomens tillbakagång — ordna ett ökat antal vårdplatser bör ej erbjuda oövervinnliga svårigheter och bör åtminstone utredas, en sak som kan ske alldeles oberoende av lagens tillkomst. Först sedan sålunda platsstillgång är säkrad för alla lungsjuka, som önska och behöva vård eller isolering utan långvarig väntetid, kan det vara tid att tänka på tvångsåtgärder mot det ringa fåtal, som tredska och motsätta sig en nödvändig isolering. Men då kan det också vara på sin plats att erinra om, att det enligt många läkares åsikt är ovisst, om mycket står att vinna genom sådan tillfällig isolering av sjuka, som kanske ha en livslång sjukdom. Då skulle man rimligen förutsätta isolering för livstiden,

en åtgärd, som väl knappast ens varit påtänkt, får man hoppas. Man får även räkna med, att det finns smittosamma lungsjuka med obetydliga symtom, vilka ej anse sig behöva söka läkare, och där sjukdomen därför ej heller blir upptäckt under lång tid. De äro givetvis lika farliga som smittokällor ändå, ehuru helt ofrivilligt. Så länge sådana fall uppträda, och de kunna väl knappast undvikas, måste det förbliva omöjligt att genom lagstiftningsåtgärder kunna bli fri alla smittokällor. I diskussionen om lagen har det också sagts, att denna interneringsparagraf knappast skulle behöva tillämpas — i våra grannländer finns en liknande, men ej så rigorös bestämmelse, som ej lär användas praktiskt taget — men vore bra som en hållhake på besvärliga patienter. Jag tror det vore mycket olyckligt om antituberkulosarbetet skulle behöva läggas också på en sådan basis. Man skrämmer inte förstånd på sina patienter och får inte deras förtroende heller på sådant sätt.

Inom vissa yrken blir lungtuberkulosen ett hinder för fortsatt yrkesutövning även om den sjuke skulle återfå sin arbetsförmåga. Beträffande lungsjuka lärare förutsätter medicinalstyrelsen i sin motivering till lagen, att de sålunda från sitt arbete utestängda beredas ersättning härför i form av sjukpension eller dylikt. Det synes mig vara skäligt begära, att alla de, som för det allmännas väl åläggas tvånget att ej få fortsätta det yrke de utbildats för eller redan arbetat inom, också kompenseras härför och att detta också ordnas samtidigt med lagens tillkomst. Det är ingen ny princip inom lagstiftningen om vissa socialt betydelsefulla sjukdomar, som härigenom skulle införas. Tvärtom räcker det att påpeka, beträffande smittosamma sjukdomar och könsjukdomar att alla sjuka där försäkrats vissa förmåner, sålunda fri vård å epidemisjukhus för epidemiskt sjuka och fri läkarvård och om så behöves fri sjukhusvård för könssjuka. I vissa fall ha friska nervfeber-bacillbärare beretts ersättning av statsmedel mot att de förbundit sig att ej utöva sitt förutvarande yrke inom livsmedelsbranschen. De lungsjuka däremot bara avkopplas utan att det vidare ordas om någon ersättning för dem, åtminstone som lagförslaget nu lyder.

"Fattigvårdsstrecket."

Svensk vallag stadgar att den som av allmänna fattigvården är omhändertagen till varaktig försörjning icke har rösträtt. Principiellt har det naturligtvis legat en riktig mening bakom lagstadgandet, vilket emellertid i våra dagar, då begreppet fattigvård håller på att genomgå en fullständig förvandling, då de sociala hjälpformerna äro så många och skiftande än icke längre har det berättigande som det tidigare kan ha haft, skriver Aftonbladet.

Från fattigvårdsfunktionärernas sida har det också omvitnats hur detta fattigvårdsstreck känns som en skamfläck, hur detta borttagande av understödstagarnas "borgerliga rättigheter" betraktas som ett straff och bidrar till att skapa en avog inställning mot samhällets hjälpverksamhet och som auditör Hellichius uttalat i en intervju i St.-T. försvårar arbetet för dem, som närmast handha den offentliga hjälpverksamheten.

Fattigdomens orsaker kunna vara mångahanda.

Jag har redan talat om behovet av ökade vårdplatser. Även beträffande eftervården av de lungsjuka kan nog åtskilligt behöva förbättras. Det kan ej vara rätt, att sjuka, som oförskyllt fått en långvarig lungsjukdom med åtföljande ekonomisk misär i släptåg, endast skola vara hänvisade till fattigvården sedan de lämnat sjukhuset. Man bör här inte taga det som en känsloräk utan kan helt sakligt påpeka, dels att en icke ordnad eftervård kan avhålla sanatorieläkaren från att utskryva fall, som annars lämpligen kunde skötas ute, och dels också, att fattigvården för sin behovsbestämning måste utmäta understöd efter existensminimum under det konvalescenten vid denna sjukdom har ett legitimt högre behov för att kunna övervinna sin sjukdom. Jag är övertygad om, att det vore ren uträkning att ordna upp denna fråga, också detta en sak, som kan göras oberoende av lagförslaget.

Liksom andra sjuka kunna de lungsjuka ha ett legitimt behov att deras sjukdom ej yppas i oträngt mål. Genom den nya lagen skulle läkarnas tystnadsplikt bli praktiskt taget åsidosatt genom den lagstadgade skyldigheten att göra anmälan om sjukdomen till diverse myndigheter och personer, som ej i sin tur äro bundna av tystnadsplikt. Här införes också en helt ny princip, som ställer tuberkulosen i särklass bland sjukdomar. Man har svårt förstå att det allmännas väl kräver detta åsidosättande av de sjukas intressen. Hårtill kommer att hela den vidlyftiga anmälningsplikten, som nu föreslås som en annan nyhet, är mycket omtvistad till sitt värde över huvud taget.

Hur ofta inträffar det inte, att en människa utan eget förvållande måste söka det allmännas hjälp? Många människor som på ålderns dagar tvingas att söka samhällets hjälp ha dock offrat mycken kraft och mycken möda för samhället i sin hårda kamp för existensen. Det stämmer illa med en modern tids uppfattning om dessa ting att avskära dessa fattiga människors rätt att deltaga i allmänna val. Icke sällan ha de ett levande intresse för allmänna angelägenheter och då känns rösträttsförlusten än hårdare.

Någon reell inverkan på valens utgång kan ett borttagande av detta streck näppeligen få. Här gäller det endast ett rimligt återskänkande av medborgerliga rättigheter åt en viss medborgargrupp. Det finns inte längre någon verklig resonans i det allmänna medvetandet för detta strecks bibehållande. De olika sociala hjälpformerna gripa så in i varandra att det praktiskt taget är omöjligt att klart angiva vilken understödstagare som egentligen hör hemma under beteckningen "omhändertagen för varaktig försörjning". I varje fall kan urvalet icke bli rättvist.

Det är på tiden att denna lucka i den allmänna rösträtten slås igen.

Kiseldammet tvingas på knä.

"Problemet Silikosis" snart ur världen hos oss.

Silikosis — sjukdomen som alstras av det fina kiseldammet i gruvor, porslinsfabriker och stålgljuteriernas rensningsrum — är ett problem som samlar medicinska sakkunnigas intresse världen runt.

För Sveriges del innebär den emellertid ingen hotande mara och är icke ägnad att försäkra panik, ehuru sjukdomsfall alltjämt förekomma. Mycket har under de senaste åren blivit gjort och mycket göres i dag för att i största utsträckning förebygga det farliga kiseldammets verkningar.

Ovanstående yttras i samtal med NDA av doktor *Torsten Bruce*, som återvänt från en tjänsteresa till de norrländska gruvdistrikten vid Kiirunavaara och Luossavaara, där rationell kamp sedan årtal föres mot silikosis.

Undersökningarna, som ligga till grund för denna kamp ge oss anledning hoppas att denna sjukdom inom kort skall ha bringats på knä till den grad, att åtminstone inga invaliditetsfall vidare skola förekomma.

— Sjukdomen indelas medicinskt sett i tre stadier, fortsätter dr Bruce. Den alstras av det fina kiseldammet i gruvorna, som tränger djupt ner i lungorna, inkapslas av vävnaden och medför en successiv skrupning av lungan.

Första och andra stadierna medföra inga iakttagbara förändringar och kunna endast spåras genom röntgen. Man erfar ännu inga obehag och kan alltjämt betecknas som frisk.

"Stendammslunga medför invaliditet".

Tredje stadiet däremot, som inträder efter c:a 35 års arbete i malmgruvan — för stålgljuterierna redan efter 15—20 år — medför genom bindvävsförvandlingen att andningsreser-

(Forts. å sid. 8.)

H A V E T

AV

P R I N S W I L H E L M

Havet är inte att stå på land
och se hur vågornas toppar fräsa
av skum.

Havet är inte att dåsa
i vita kläder och klubbmössa
på däck av en mahognyblank kutter
och hålla om dess snidade rorkult
som man håller i en spatserkäpp.
Havet är varken Mysingen eller Soten,
Östersjön eller Kattegatt.
Det är otaliga mil av öde vidd
utan lä, utan hamn
från Kap till Kap
runt jorden.

Havet är någonting starkt och histert
som man brottas med i oljeställ
och får valkiga nävar av.
Ett jubelskri, ett ångestvrål mellan
sammanbitna tänder,
tafatt bön
och svavelosande eder.
En rå boxare på stridshumör
som inte ger sig

förrän höger- och vänstersvingarna
gå in.

Järngrått vräker havet,
formlöst, tidlöst, gränslöst.
Endast kärleken gör det blått.
Det bäddar gravar
över vilka aldrig en välsignelse lästs.
Det bjuder på trots
lycksalighetens famn.

Havets män är starka män
med hård blick
och veka sinnen.
Deras enda stora längtan,
deras enda stora fruktan
är havet
åt vilket de vigt sina liv.
Allt krävde det,
gav blott snålt igen.
Allt slukade det i sin glupska hunger.
De höllo ännu av det
när de klamrade sig fast
vid den sista vrakspillran.

Ill.: Gunnar Lindwall.

FRÅN VÅR HORISONT

Professor Ingvar i Lund, som tycks vara en lika uppslagsrik som modig man — det var inte så länge sedan han i detta råkostens och vegetarianernas tidevarv stod upp och rekommenderade en blodig biffstek till omväxling i kruska- och vitlöksdieten — har ifrågasatt, huruvida vi inte här i vårt land borde införa en siesta under arbetsdagens brådaste timmar, en stund, då allt arbete vilar och man i sömn eller avspänning finge hämta nya krafter, ny energi för resten av arbetsdagen.

Professor Ingvar vill med andra ord införa "tysta turen" i det arbetande samhället.

Var och en som vistats på ett sanatorium vet vad "tysta turen" innebär. Under en viss tid — en à två timmar — gäller för sanatoriepatienten den absoluta tystnadens lag. Under en viss tid garanteras patienten absolut ostördhet för sömn eller stilla meditation. Under denna tid bannlyses allt fåfängt tal, förbjudas alla högljudda livsytringar. Radion stängs av; från högtalare och hörlurar strömmar endast tystnadens sång, som för en trött själ är den vackraste av alla. "Tysta turen" är en stor gåva åt trötta själar.

Världen är full av trötta själar. De dväljas inte blott på sanatorier och sjukhus, hela det arbetande, tävlande och ävlande samhället är fullt av dem. Skulle inte hela detta samhälle — som ju f. ö. enligt många filosofers och politikere åsikt är sjukt — behöva ordineras en tyst tur? Är icke tystnaden den mest sällsynta varan i det moderna livet, i radions, världsförbättrarnas, världsförälsarnas, den skrikande reklamens högljudda tidsålder? Överfulla sinnessjukhus, neura-steniker, självmord vittna bl. a. om den saken.

Djärva tanke: En tyst tur, då vi befrias från "ordens bomber och skrånets kör", då yttervärldens larmande livsytringar försättas ur funktion, då sirénens tjut, spårvagnsklockors pinglande, motorecyklars kulsprutesmattor och högtalares vrål tystnar!

*

Från en sanatoriepatient i norra Sverige fick jag härom-

dagen ett brev vari brevskrivaren beklagade sig över, att "då sällan är tyst på hallen här under 'tysta turen'. Själva är jag trött och behöver den vila, tysta turen är avsedd att ge men en del andra, friskare patienter ha svårt att förstå detta mitt behov. Då jag ber dem vara tysta tycks de tro att de bara är fråga om trakasserier från min sida".

Nå, det där är nog inte något enastående just för det sanatorium, där brevskrivaren har sin varelse. Det finns nog en hel del sanatoriepatienter och f. d. sanatoriepatienter, som känner igen den visan. Vilket dock inte hindrar att fenomenet bör tas upp till skärskådande.

Man må först betänka, att en människa och framförallt en sjuk människa, som är hänvisad att månad efter månad dväljas i samma enformiga miljö, lätt blir retlig till humöret, nervös, känslig för småsaker. Små ting bli jättestora, bager teller bli stridsorsaker. Det behövs ibland inte mycket för att striden skall blossa upp. Därför gäller det framförallt att man visar hänsyn för varandra.

Om du inte själv är trött utan tycker, att "tysta turen" är ett tråkigt och dumt påhitt av överläkaren, som bör förgyllas av konversation eller kortspel, bör du dock inte glömma, att Du har kamrater för vilka "tysta turen" är en efterlängtat och välbehövlig rekreation. Och att den är välbehövlig även för Dig, hur vital och konversabel Du än känner Dig!

Det finns en del sanatoriepatienter, som fått för sig, att vissa ordningsregler tillkommit enbart för att trakassera dem, att överläkare och direktionskör dem i säng och ålägger dem vila av enbart sadistiska bevekelsegrunder. Låt oss enas om att rensa ut sådana idéer och låt oss framförallt enas om att visa hänsyn för varandra, inte minst då det gäller "tysta turen". Då skulle bespara oss mycket onödigt gräl och förhöja trevnaden i den miljö, i vilken vi leva.

Och kanske skulle det f. ö. inte skada, om vederbörande läkare och sköterskor verkligen sågo till att "tysta turen" blev vad den är avsedd att vara, en tyst "tur"! Juan.

Kiseldammet tvingas på knä.

(Forts. från sid. 6.)

ven kraftigt minskas. Fastän icke hotad till livet blir en man med "stendammslunga" inte längre kapabel till något arbete. Invaliditet inträder.

Dessa fall av invaliditet äro emellertid sällsynta vid våra gruvor och industrier. Oftare påträffas personer i första och andra stadiet av silikosis och dessa ställas under observation med återkommande läkarundersökning vart femte år, för att förflyttas till en lättare syssla, så snart det visar sig att sjukdomen hotar ta allvarligare former.

Sjukan som sådan är ingen nyhet. Den var känd redan på 1700-talet vid porslinsfabrikerna. Den ansågs höra till yrket och var något som "både far och farfar dött av".

I dag har den sannolikt inte långt kvar. Redan kort efter sekelskiftet upptogs på allvar kampen mot silikosis vid de stora guldfälten i sydafrikanska Transvaal, och det är på de rika erfarenheterna därifrån som denna forskning i huvudsak baserar sig.

NF:s hygieniska sektion utsände för ett halvt decennium sedan en cirkulärskrivelse till samtliga länder med uppmaning

att samla erfarenheter, vilka skulle kunna tjäna till en allmän bas för sjukdomens rationella bekämpande.

Det har i samband med dessa undersökningar på flera håll utomlands framkommit, att silikosis skulle vara ett underlag för tuberkulos.

Tuberkulos synes ej vara "olycksfall i arbetet".

Denna erfarenhet ha våra undersökningar icke givit.

Fall av tuberkulos förekomma i våra gruvdistrikt icke rikare än annorstädes. Icke förty betraktas tuberkulos, där den förekommer i samband med begynnande stadier av silikosis som "olycksfall i arbetet" och ersättning utgår i enlighet med därvid gällande regler. Samma förhållande inträffar vid tredje stadiet av silikosis.

Förebyggande åtgärder, medicinska och mekaniska, komma att eliminera denna sjuka vid våra gruvor och fabriker. Förberedande läkarundersökning av nytt arbetsfolk med syfte att klarlägga var mans möjligheter att motstå gruvdammet är en sådan åtgärd. Allmänt införande av effektiv ventilation och även av andningsmasker, där sådana behövas, är en annan.

Dessa båda metoder, rationellt tillämpade, kunna medföra att vi om några årtionden inte längre känna "problemet med silikosis" vid våra gruvor och industrier, slutar dr Bruce.

Waldemar Hammenhög:

SKRÄMSKOTTET

Illustratör: Kurt Ljungstedt

Herr Fredrik Lindberg,
Slattungsbyn.

Härmed få vi tacksamt bekräfta Eder v. beställning i brev av den 8 dennes å 1 st. browningpistol att levereras per omgående under Eder adress.

Av Edert ärade framgår emellertid icke fullt tydligt, vilken typ och kaliber Ni önskar, varför vi närslutet översända vår katalog även innehållande priser.

Vi emotse tacksamt Edert ben. meddelande, och är angivandet av katalognumret å den önskade pistolen tillräckligt.

Samtidigt taga vi oss friheten förfråga, huruvida vi icke även få nöjet leverera ett antal skott, då ju detta lämpligast ordnas i samma leverans.

Samtliga priser i katalogen gälla netto pr extra kontant, fritt Stockholm, inklusive emballage.

För ordningens skull vilja vi i detta sammanhang även fästa Eder uppmärksamhet på, att för innehav av dylik pistol erfordras numera licens, vilken i Edert fall sökes hos konungens befallningshavande i länet. Vi bifoga 1 ex. ansökningsblankett, och då Ni i vederbörlig ordning mottagit licensen, bedja vi Eder snarast tillställa oss densamma, varefter vi komma att returnera den i samband med fullgörandet av leveransen.

Tacksamma för ordern och alltid med nöje till Eder tjänst teckna

Högaktningfullt o. s. v.

Fredrik kastade brevet häftigt ifrån sig, men det vita pappersarket singlar i en vid båge genom luften och återvände till hans fötter, där det lade sig som på lur.

Det kändes som ett slag i ansiktet. Hur hade inte hans tinningar bultat och händerna skälvt när han skrev sitt brev, när hans sargade hjärta ropade efter en browning! När han skrev sitt brev, hade han känt det såsom mellanakten inför sista akten i hans livs drama, och inte hade hans brev varit affärsmässigt uppställt och stiliserat!

Nu låg här i stället en färgglad katalog med rött, blått, gult och vitt omslag framför honom på skrivbordet! Han sköt den med en känsla av förakt ifrån sig och lutade sig tillbaka i skrivbordsstolen.

Typ och kaliber! Och licens måste han ha! Han ville ju blott bli kvitt ett outhärdligt liv, skulle det behövas sådana arrangemanger för denna sak! Han gjorde ett riktigt kast av obehag, där han satt och tog mekaniskt upp brevet från golvet. Men ögonen ville inte följa raderna, de flackade hit och dit och uppfattade blott enstaka ord här och där utan mening.

Han kastade det åter ifrån sig. Det började hetta i kinderna på ett underligt sätt. Rodnade han? Han hade ryckts fram ur dödens slagskugga och ställts i ett kallt, nyktert affärsljus, men behöfde han rodna för det! Huvudleverantören till sista aktens skott i tinningen önskade hövligt uppgift om typ och kaliber på den erforderliga pistolen. Men först måste han, hjälten själv, insända en tydligt ifyllt ansökan till konungens

befallningshavande i länet... det var till farbror Gusten, hans egen gamle farbror!

*

Fredrik såg sig omkring i det tomma rummet. Ingen såg hur han rodnade mer och mer. Över hela ansiktet. Han var generad, skamsen! Det var en pinsam blamage! Men vad var icke detta för en bondhåla, vad stod det i den ynkliga varannandagstidningen, vad kunde han veta om världen och allt nytt!

Han satt alldeles stilla, rov för stridiga känslor. Men det var en blamage, det var ofrånkomligt! Mekaniskt började han bläddra i katalogen: "dubbelbössor, automatiska hagelgevär, repeterstudsare, automatpistoler... salongsgevär... salutkanoner... knallkorkpistolen "Ori", svartlackerad, särdeles lämplig för velocipedåkare, vid fotvandringar etc., absolut ofarlig. Vid skottlossningen sönderspringer korken med en hård knall. Knallkorkar för ovanstående pistol pr 100 st. kr. 2: —.

Katalogen hamnade vid andra väggen. Fredrik gömde sitt brännande ansikte i händerna. Världen var en drift. Mot den ensamme drömmaren vänder den sitt satyrgrinande anlete; i

— Ellen, jag vill tala med dig! Tag på dig och kom ut!

stället för att med ens bjuda honom sin öppna famn, sticker den en ansökningsblankett i hans händer...

Fredrik grät. Ingen förstod honom här. Alla blott arbetade sin dag och sovo för återstoden av dygnet. Men hans tankar vandrade vida. Vid bordet framför fönstret strävade han i nattens tysta timmar mot stora, avlägsna mål. De blad hans vita fingrar vände voro ett intet i antal mot de pengar han en gång skulle räkna... räkna upp för Ellen!

Ellen! Det var slut mellan dem. Hon hade ju övergivit honom, han var bortkastad som en utsliten vante, det var allt!

*

Fredrik reste sig och började vandra fram och åter över golvet. Men han rasade inte längre, han hade liksom blivit mycket trött. Och vad tjänade det till att rasa emot ödet. Brevet från revolverfabriken låg där på hörnet som ett ironiskt öga och katalogens omslag flinade skadeglatt åt hans smärta därbortifrån golvet.

Varför skulle nu detta sista hända honom? Och varför skulle han skriva efter en browning när... och blamera sig!... när det fanns så många andra sätt! Om nu hans beslut var så fast, varför gick han nu här och plågades ännu i denna minut?

Fredrik försökte att åter se för sig den sista tidens upprörda scener med Ellen, minnas och höra orden och tonfallen, men hur blekt allt blivit! Ju längre han vandrade fram och åter över golvet, ju blekare och otydligare blevo de. Hans sinne vägrade till slut att sysselsätta sig med dessa, tankarna löpte sina egna vägar mot hans vilja som för att loeka bort honom från det stora, starka obehag, som började växa fram inom honom.

*

Alfredsson, skomakaren nere i byn, han hade hängt sig i kakelugnsnöret tre gånger under de senaste fem åren, men man skar alltid ner honom i god tid! Det var en svag stackare, som folk skrattade åt, men varför skrattade man inte åt...

Fredrik tvärstannade och såg ned på sina nyhalvsulade skor och gjorde en omedveten grimas som av äckel. En drömmare var han, en dåre, som skrev efter en browning... och blamerade sig... när det fanns kakelugnsnöret även här, om så skulle vara!

Var inte brevet hänfullt avfattat, försmädligt affärsmäsig? Samtidigt togo de sig friheten förfråga, om de inte även finge nöjet leverera ett antal skott! Fredrik sneglade lömskt på brevet. Han kände en vrede stiga upp inom sig, men han sade sig icke om den gällde den där korrespondenten eller någon annan. Katalogen retade honom med sitt granna omslag. Han tog upp den från golvet och slungade den i papperskorgen, varefter han återtog vandringen fram och åter över golvet. Vad skulle han med denna blankett till? Skicka den till farbror Gusten... och blamera sig än mer! Aldrig! Han rev den i så små bitar han kunde och kastade den i papperskorgen.

Den kalla verkligheten hade slagit emot honom; hitintills hade han gått och famlat med sina drömmar men nu hade han för första gången i sitt liv råkat stiecka nyporna i det obarmhärtiga vardagslivets elektriska kontakt. Han hade fått en stöt som skakat hela hans jag, och han var ännu halvt rädd för detta nya.

*

Han visste inte hur länge han vandrat fram och åter i sitt lilla rum. Det var mörkt ute. Plötsligt slängde han på sig hatt och rock och gick ut.

— Ellen, jag vill tala med dig! Tag på dig och kom ut!

Han stirrade på henne där hon stod i dörren och fortsatte kort:

— Skynda dig!

Ellen betraktade honom undrande där han stod på förstubron i blåsten och svarade dröjande:

— Pappa och mamma ha redan gått och lagt sig, jag törs...

— Skynda dig!

Ellen ryckte till. Fredriks veka känkar voro energiskt hopbitna, de blå ögonen kalla och fordrande. Inte ens den gula locken, som smugit sig ned under hattbrättet, förrådde den blide drömmaren, ty den hade rätats ut och ruskades ilsket av blåsten.

— Jag kommer strax, mumlade hon och drog igen dörren.

Fredrik vände och gick sakta utför backen ned mot vägen. Efter någon minut märkte han, att Ellen kom snett bakom honom, men han stannade inte och vände icke på huvudet.

— Hör du Ellen, är det säkert, att du inte längre älskar mig?

Han inväntade inget svar utan vände sig häftigt mot henne och fortsatte:

— Är det riktigt säkert det? Nu vill jag veta det! Jag vill ha klart besked, just nu! Förut har jag bara pratat smörja, jag vet inte vad jag dillat om egentligen, men nu! Nu vill jag ha ett besked att rätta mig efter!

Ellen såg honom oavvänt i ögonen och drog sig icke tillbaka ehuru han tog ett steg emot henne som om han tänkt gripa tag i henne och ruska ur henne svaret.

— Ja eller nej! Du hör vad jag säger! Svara! Jag...

*

Fredrik avbröt sig och såg snett ned i marken. Han hade svårt för att fortsätta. Ellens oavvända blick plågade honom. Med en ansträngning fortsatte han, omedvetet gungande fram och åter med kroppen, medan han talade:

— Ser du, Ellen, jag vill bara veta... om du tänker överge mig därför att du insett det lönlösa i att vänta tills jag blir... ja, vad blir jag? Men säg nu ifrån, hör du, Ellen... Sägg ifrån klart och tydligt om du älskar Arvid eller inte... för annars gifter jag mig med dig i morgon dag!

De sista orden skrek han fram. Han grep tag om hennes överarmar och kramade henne hårt, fortsättande som i ursinne:

— Om du inte övergivit mig för Arvids egen skull, utan blott därför att det ingenting blir av mig, därför att du anser dig böra tänka på din framtid, därför att du blir allt äldre och äldre, därför att du ligger dina föräldrar till last, så gifter jag mig med dig i morgon dag! Hör du det!

Fredriks läppar började skälva och han slutade. Han skulle vilja säga mycket mer, men han kunde inte få fram det. Plötsligt sköt han henne häftigt ifrån sig, tvärvände och började gå med långa, snabba steg framåt vägen. Det skylade för hans ögon och han trampade ned och vinglade i de djupa hjulspåren som en berusad. Kanske var det dock slut mellan dem! Älskade hon honom icke, så var det dock slut med honom! Henne eller intet! Vägen gick strax härborta över än...

— Fredrik, gå inte ifrån mig! Vart skall du gå!

*

Ellen skyndade ifatt honom och trängde sin hand under hans arm och försökte taga ut stegen i takt med hans.

— Fredrik, förlåt mig! Kära, älskade Fredrik, förlåt mig. Det är inte mitt fel... det är pappa och mamma... jag har varit så gränslös ledsen för din skull... men pappa och mamma tvingade mig. Jag hatar Arvid! Jag älskar bara dig! Alltid skall jag göra det, Fredrik! Pappa och mamma... de ha tvingat mig... de säga att vi varit förlovade i över fyra år...

(Forts. å sid. 15.)

SCOTLAND YARD — Londonpolisens högkvarter.

Av John H. Walterson.

Går man utefter Embankment i London mot Kleopatras nål får man rätt snart syn på de båda snarlika byggnaderna som hysa världens utan tvivel mest omtalade polisinstitution — Scotland Yard. Dag för dag, vecka efter vecka, går dess namn ut över världens i stora förstasidesrubriker eller i spännande artiklar i de engelskspråkiga kriminalmagasinen. Männen som arbeta därinne bakom de grå murarna äro de berömda Scotland Yardmännen, "The Yard Men", vars namn nämnes med fruktan eller beundran både i Melbourne och Toronto, i Glasgow och Singapore.

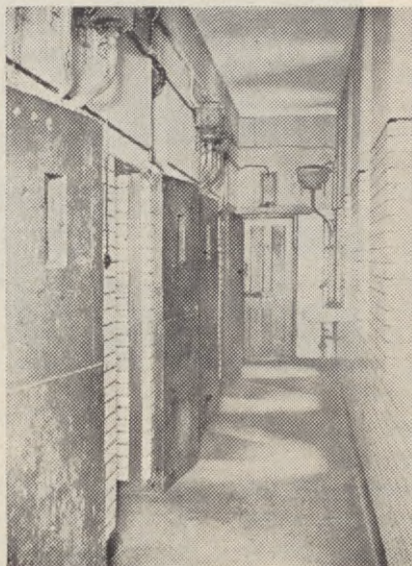
Sitt namn Scotland Yard fick det en gång i tiden, då man vid ungefär samma plats, där Scotland Yard nu ligger, hade byggt ett speciellt palats för att kunna ta emot besök av de skotska kungligheter som gång efter annan gjorde London den stora äran. För övrigt var det en skotte, Richard Norman Shaw, som byggde den nuvarande byggnaden för londonpolisens räkning.

För cirka hundra år tillbaka, då den förfärliga brottsligheten tvingade Londons myndigheter att upprätta en poliskår, var den nya polisen långt ifrån så populär som nu. Man såg i den ett slags redskap för någon ny och förhatlig despotism, och de kallades både föraktfullt och illvilligt för de "blå djävlar" eller ännu mera londonskt "raw lobster gang".

Det dröjde dock länge innan londonpolisen fick några detektiver; i början valdes ut åtta män, som maskerade skulle hålla öga på och vid lämpligt tillfälle knipa de värsta galg-fåglarna, som opererade kring Charing Cross och Bow Street. Först 1887 kan man tala om att det existerade en verklig detektivkår och det var även detta år som den detektiva polisen fick sitt nuvarande namn "Criminal Investigation Department (CID)".

London Metropolitan Police, som har sitt säte i Scotland Yard, har under sin kontroll en yta av 135 kvadratkilometer med Charing Cross i det centralaste London som medelpunkt. Cirka tusen detektiver äro tilldelade samma område och de äro likt den vanliga polisen uppdelade i olika avdelningar (divisioner). Division A har t. ex. hand om Whitehalldistriktet, Division B Chelsea, Division C St. James samt Division D Marelyborne o. s. v. Bokstäverna O och Q representeras ej av någon division, men i stället hör "The Thames Division", flodpolisen, till Scotland Yard.

Trots att Scotland Yards tentakler sträcka sig över hela imperiet, tillhör det egentligen endast London och det är blott dess specialavdelning som är hela nationen tillhörig.

Förvaringarrester i Scotland Yard.

London är ur organisationssynpunkt uppdelat i fyra olika avdelningar av vilka var och en kontrolleras av en CID-intendent samt ett par särskilda intendenten för den centrala och speciella avdelningen inom högkvarteret.

Under överintendenten arbeta ett antal "divisional detectiv inspectors" och varje avdelning har dessutom extra avdelningsinspektörer, överkonstaplar och patruller, vilka äro ansvariga för CID:s arbete.

Dessa män äro snabbast möjligt på den plats där något brott föröfvats och det är deras arbete att komma i besittning av så många ledtrådar som möjligt, t. ex. fingeravtryck, vapen, fotavtryck, märken på möbler och dylikt. Scotland Yard sänder så fort som möjligt en överintendent eller "chief inspector" till platsen och fingeravtrycksexperterna samt fotograferna, skrida ögonblickligen till verket.

Ledare av polisstyrkorna och så att säga Scotland Yards hjärna är en s. k. "Com-misioner". Han har att dagligen studera allt det arbete och alla de problem som komma inom hela londonpolisens område. Det tillkommer honom dessutom att ha ett vaksamt öga på förhållandet mellan den stora publiken och polisen och det beror ofta just på denne man att polisen i London betraktas som en vän och hjälp i såväl vardagens liv som nödens stund. Omedelbart under honom tjänstgöra tre "Assistant-Commissioners", vilka stå i överordnad ställning till de redan nämnda överintendenterna eller "Big Five" som detektivromanförfattarna ofta uttrycka sig.

Överintendenterna arbeta nästan alltid tillsammans och ur detta samarbete ha de flygande patrullerna uppstått, The Flying Squads. De flygande patrullerna kontrolleras av en överinspektör och i motsats till andra länder äro deras fordon maskerade till droskbilar, lastbilar eller stora turistvagnar.

Förövas ett brott på ett ställe i London, intelefoneras det kanske så gott som med detsamma av en åskådare eller patrullerande konstapel och rapporten mottages i CID:s radorum, från vilket meddelandet sändes vidare till de bilar, som tillhöra den flygande patrullen. Då alla av dessa ha radiomottagare kunna de på minuten börja sin jakt. Radiorums order sändas alltid på en hemlig våglängd samt i chiffer. De röda lamporna på de små poliskurarna över hela London börja att lysa och där mottaga de patrullerande poliskonstaplarna sina förhållningsorder.

En medhjälpare till brottslingen håller kanske just på att störa polisens signaler med sin radioapparat, men han måste snart falla till föga, ty Scotland Yard har till sitt förfogande

en radiogonometer som rätt snabbt lokaliserar honom.

Natt och dag arbetar Scotland Yard och i stort sett äro dess metoder som i andra länder med speciella fingeravtrycksavdelningar och fotografiska laboratorier, men det är speciellt en sak som Scotland Yard utvecklat till virtuositet och det är det s. k. "MO"-systemet (Modus Operandi), vilket bygger på det faktum att så gott som alla brottslingar äro slavar under vissa vanor och ovanor.

Alla allvarliga brott diskuteras vid en konferens, där såväl Scotland Yards högsta chefer som alla specialister samarbeta. Var och en av de närvarande ha rätt att i tur och ordning komma med sin åsikt och slutligen enas man om en viss metod och arbetet specialiseras mer och mer.

Scotland Yard har en särskild avdelning, "The Special Branch" som sysslar med politiska brott och som per radio samarbetar med Sûreté Générale i Paris.

Utbildningen som består de olika detektiverna i Scotland Yards tjänst överensstämmer i stort med den i Amerika, Frankrike och Sverige med den väsentliga skillnaden att man ej lägger an på att utbilda några specialister i kemi, mineralogi eller bakteriologi utan helt enkelt till en god kännedom om den mänskliga naturen, då experter alltid äro lätt att få tag i när de verkligen behövas.

CID:s nya radiostation.

Det är endast friska och resoluta karlar mellan 20 och 25 år, som kunna komma ifråga som rekryter till Scotland Yard och de som söka anställning måste genomgå en massa olika prov i intelligens, fysisk styrka o. s. v. Under träningsperioden

betalas de nya rekryterna 3 pund i veckan och sedan de börjat sin tjänstgöring avlönas de med 3 pund och 10 shilling.

De högre polistjänstemännen i Scotland Yard förtjäna mellan 550 till 700 pund om året och dessutom åtnjuta de alla fördelar som kommer statsanställda till del.

En sund utbildning och god ledning ha genom tiderna skapat den polis- och detektivkår som gör londonpolisen och Scotland Yard till en av världens skickligaste och pålitligaste, en sak, som säkert behövs den alltid händelserika och brusande världsstaden London.

Huvudingången till New Scotland Yard.

Copyright:

Text & Bilder.

ETT BOKVERK

Av Sven Zetterström.

Järnhandlaren Wigren lämnade precis på slaget klockan fyra sin affär och promenerade ut i solskenet. Nilsson, biträdet, fick order att ringa hem vid sjutiden och tala om, hur stor dagskassan var.

Wigren promenerade och tittade då och då i fönstren. Det fanns mycket nytt, och realisationer var det överallt. Plötsligt stod han framför den stora bokhandeln och påminde sig, att hans dotter var förtjust i amerikanska filmtidskrifter. Han borde köpa en.

Wigren såg sig om i affären. Man hälsade på honom, han var igenkänd. Han ville se på några filmtidskrifter. Strax, sade man. Medan han väntade, bläddrade han i ett stort, vackert bokverk, som låg där på disken. Men biträdet kom, och han valde ut sin tidning, ett häfte med riktigt många och stora planscher.

Wigren gick hem och överlämnade chevalereskt gåvan. Han var belåten med sig själv.

Vid halvsjutiden anlände ett bud och lämnade ett paket till jungfrun. Det var till herr Wigren, sade budet. Jungfrun tog det och bar in det.

Järnhandlaren Wigren funderade. Vad kunde paketet innehålla? Han öppnade det försiktigt och såg till sin häpnad det bokverk, som han stått och beundrat i bokhandeln.

Det var onekligen vackert. Han bläddrade i det och retade sig över, att det inte var uppskuret. Han måste skära upp sidorna. Han skulle just hugga in med papperskniven, då ett ljus gick upp för honom: Det är affärens avsikt att lura mig att sprätta upp boken! tänkte han. Jag har inte begärt att få den. Om jag skär upp den, är jag fast och måste betala den. Vill jag egentligen ha boken? Nej, vad skall jag med den till? Han lade in verket i silkespapper. Hos honom skulle det minsann icke solkas ned. Bokhandeln fick allt bekväma sig att hämta tillbaka det.

Wigren strök ut händelsen ur sitt medvetande för de närmaste dagarna, men efter en vecka kom en räkning från bokhandeln. Han förklarade, att han icke ville ha boken. Ta tillbaka den, jag vill inte se den, sade han.

Han hade en gång tagit emot den, sade man, då gick det inte för sig att lämna tillbaka den. Gör som ni vill, svarade han, men några pengar får ni inte av mig!

Bokhandeln sprang flera gånger med räkningen, men Wigren körde ut buden. Han talade med sin advokat, som gav honom rätt. Han behövde inte alls betala.

En morgon fick Wigren en stämning på trettioåtta kronor. Det var den första stämningen i hans liv. Han svar.

Han promenerade efter frukosten ned till sin affär. Vad skulle han göra? Strunta i alltsammans eller göra upp räkningen? Med knytnävarna eller i reda pengar?

När han kom in i järnhandeln föllo hans blickar på en stor järnkamin. Minsann var den inte den största varan i hela affären! Han sken upp.

— Nilsson, sade han, emballera den där järnkaminen och skicka den till Perssons bokhandel.

Biträdet såg upp förvånat.

— Perssons bokhandel, sade han, den är modernt inredd, har värmeledning och allt, kan det vara möjligt?

Wigren blev arg.

— Ni hör, vad jag säger, ni har endast att lyda, men skicka kaminen på lunchen när herr Persson är ute, så att man kan beräkna att bokhandelsbiträdet tar emot den.

Wigren gick mot kontoret, men vände i dörren och sade:

— En annan sak, Nilsson, skicka räkningen i nästa vecka. Det är visst tvåhundrafyrtio kronor kaminen kostar.

Wigren slog igen dörren efter sig. Nu log han, det var en fin affär, 240 minus 38, vinst 202, tänkte han.

Det gick som Wigren hade tänkt sig. Man tog emot kaminen, men man ville lämna tillbaka den.

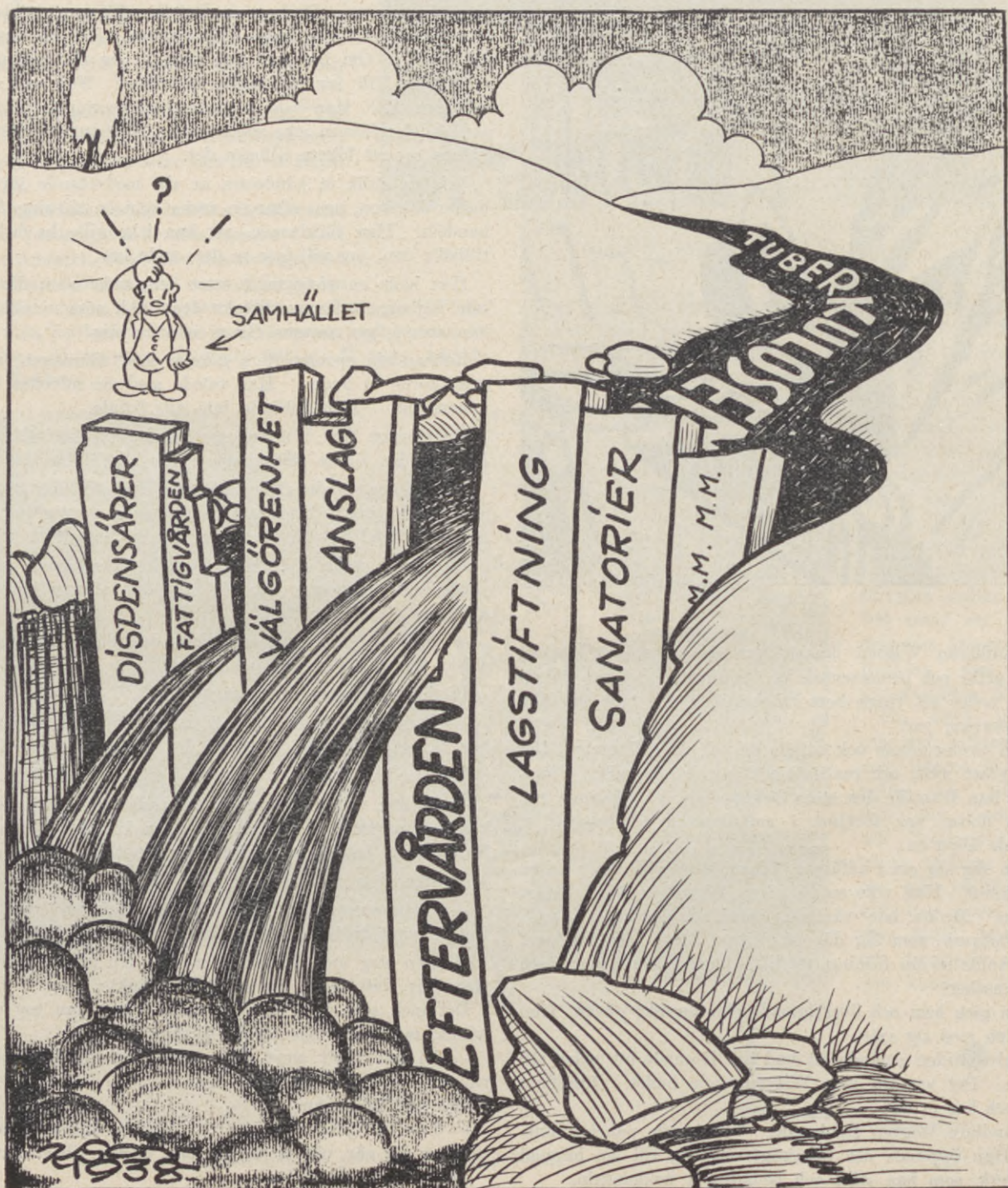
— Ni har tagit emot den, sade Wigren, när bokhandeln ringde, varsågod och behåll den.

Och så tillade han:

— Den här gången kommer ni föresten billigt undan. Vem vet, hur det går, när ni skickar hem böcker till en juvelerare? (Eftertryck förbjudes.)

Den skyddsfördämning,

samhället byggt upp mot tuberkulosen, kommer att vara otät så länge som eftervården är så bristfällig som den är —

SCHACKSPALTEN

Red. av Harry Jacobsson.

PARTI N:r 3.

Spelat i mästarturneringen i Marienbad 1925.

Vit	Svart
Janowsky	Sämisch
d2—d4	Sg8—f6
Sg1—f3	e7—e6
Lc1—g5	e7—e5
e2—e3	Sb8—c6
Sb1—d2	b7—b6
e2—c3	Lc8—b7
Lf1—d3	e×d4
e3×d4	Lf8—e7
Sd2—e4	0—0
Dd1—c2	Dd8—c7
h2—h4	h7—h6
De2—d2!	Sf6—g4

Ett antagande av pjäsoffret leder till snar katastrof.

Lg5—f4	d7—d6
Sc4—e3	Sg4×e3
Dd2×e3	h6—h5

Vit hotade Lh6.

Th1—h3!

En rätt ovanlig men snabb mobilisering av kungstornet.

..... e6—e5

Svart försöker befria sin tryckta ställning genom bondeoffer. Starkare vore dock Lf6 till skydd av punkten g7.

d4×e5	Sc6×e5
Sf3×e5	d6×e5
Lf4×e5	Lf7—d6

Härpå följer ett förintande slag:

De3—h6!!!

*Svart uppgav.

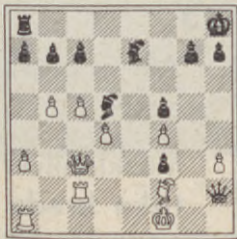
På gh följer Tg3 matt. Ej heller räddar Le5 för Dh7 matt. Om f5 så följer Le4+ och slutligen på f6; Tg3 med hotet Le4+.

Slutställning.

PARTISLUT.

Nedanstående ställning uppkom i ett korrespondensparti spelat år 1908 mellan Wjakhireff (vit) och Aljechin (svart).

Det följde
Ta—e8

Med den följande eleganta slutkombinationen i sikte.

.....	Lf2—e3
Dh2—h1+	Le3—g1
Le7—h4!	Tc2—h2

En bedräglig damfångst!

Dh1—g2+	Th2×g2
f3×g2 matt.	

FRÅN SCHACKVÄRLDEN

Matchen mellan Tyskland—Norden slöt med ett förkrossande nederlag för "nordmännen". Endast vid de fyra första borden lyckades Nordens lag hålla det ytterst jämna och slagkraftiga tyska laget stängin.

Nordiska Schackförbundet avhåller turnering i Örebro tiden 20—28 aug. d. å. Turneringen indelas i tre klasser, nämligen landslagsklassen, mästartklassen och första klassen.

Sveriges Korrespondensschackförbund har utkommit med första numret av ett medlemsblad. Medlemmar i SKS erhålla detsamma gratis. Prenumeranter å Tidskrift för Schack, officiellt organ för Sveriges Schackförbund, få årsprenumerations å SKS:s medlemsblad till det facila priset av 1.—kr. Båda nämnda publikationerna rekommenderas den schackintresserade läsekretsen på det varmaste. Tidskrift för Schack betingar ett pris av Kr. 5.— pr år. Väl använda pengar.

Sveriges Schackförbunds 22:a kongress avslutades den 26 juni d. å. I mästartklassens segrargrupp utgick E. Lundin, Stockholm, som segrare i hård strid med Sverigemästaren G. Ståhlberg. I ett kommande nummer publiceras några partier från nämnda kongress.

Skrämskottet.

(Forts. från sid. 10.)

att det ingenting blir av dig... att du inte... men jag tror på dig. Jag skall vänta tills du... gå inte så fort! Det var pappa och mamma som sade att jag skulle gå ut och gå med Arvid... så du såg det... för att... att jag skulle låtsas bryta med dig... för att se hur du skulle göra då! Å, jag förstår vad du varit ledsn, förlåt mig kära Fredrik. Jag skall aldrig gå ut med Arvid mer! Jag skall vänta tills du fått stipendiet från korrespondensinstitutet och varit ute och studerat... och...

Fredrik skrattade till hårt, nästan bittert. Ellen tystnade och han betraktade hennes lilla upprörda ansikte. Han vände sig bort och skrattade åter, det kändes befriande på något sätt, han kunde inte hjälpa att han skrattade så när han borde vara allvarlig, förgad, ond!

— Jaså, Ellen, det var ett skrämskott! Var det inte? Och du är inte oskyldig du heller, för då hade du inte spelat primadonnerollen!

— Det var pappa och mamma...

— Ni tyckte allihop — tyst, jag tål inga protester! — att jag behövde ett skrämskott så det vart fart på mig! Haha! Ni sköt så jag höll på att dö! Bra skjutet, haha! Knallkorken sönderspringer med en hård knall, men den är absolut ofarlig! Vilken tur för den som är rädd!

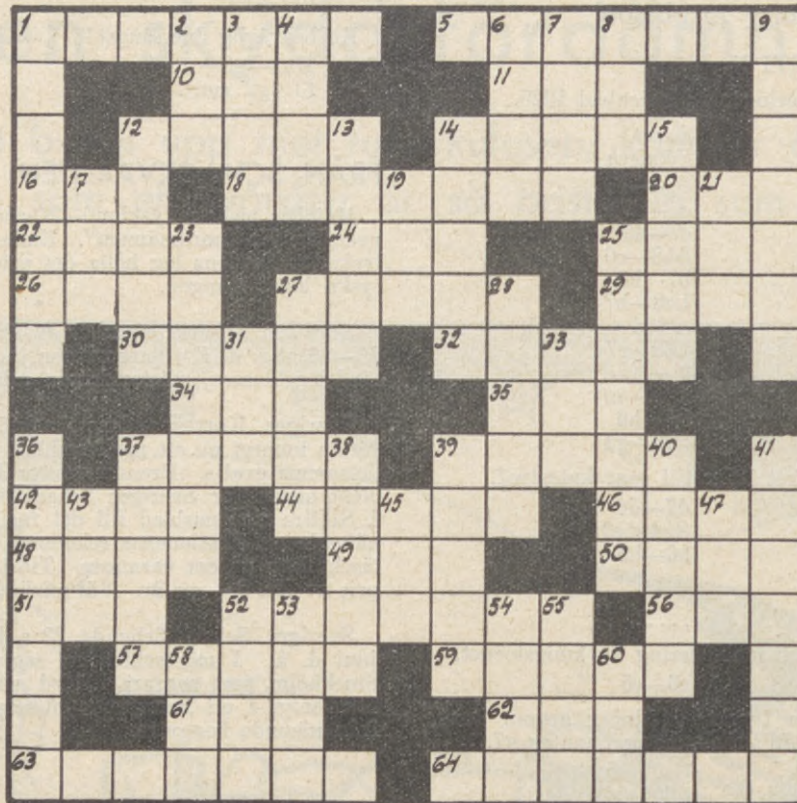
Fredrik stannade tvärt på vägen. Så tog han tag om Ellen och lyfte upp henne på armarna, varefter han började gå tillbaka mot stugan och han hade hunnit ända upp på gårdsplanen innan han måste släppa ned henne på marken, flåsande och skrattande.

KORSORD N:r 3

Vågrät.

1. Kviksilver.
5. Avslöjar förbrukningen.
10. Vågbrytare.
11. Något begränsande.
12. Ingenting att tro på.
14. Blir kvar.
16. Hälsningsord.
18. Fyllning.
20. Onödigt uppmaning till den, som är förkyld.
22. Grävgöra.
24. Pronomen.
25. Plats.
26. Huvudstad.
27. Namn för herre.
29. Bör tennisbanan vara.
30. Med snara.
32. Labans dotter.
34. Före moj och efter ta.
35. Har mängden ung dam, — tro de själva.
37. Ädror.
39. Dansa.
42. Krydda.
44. Gör japanen, när han skall vara artig.
46. Sköta.
48. Ord, som ej gillas av hrr inbrottstjuvar.
49. Mätes stryk i.
50. Kaviarleverantör.
51. Ordning.
52. I ett fall 90 minuter.
56. Ha bråttom.
57. Tecknat.
59. Är kanske den, som har en stor stamtavla.
61. Den 8 maj.
62. Riktning.
63. Flera fartyg.

64. Plats för svarta.

Lodrat.

1. Underlag.
2. Handelsföretag.
3. Har tillhört både Polen, Ryssland och Sverige.

4. Smak.

6. Få somliga från Amerika.
7. Organ.
8. Om halsen.
9. Tomt prat.
12. Lång tid.
13. Ett av teknikens triumfer.

14. Ser flyktigt.
15. Oljud.
17. Ljus.
19. Ört.
21. 3×3.
23. Versfot.
25. Göras vass.
27. Invånare i Baltikum.
28. Ställer upp på linje.
31. Myntenhet i Östern.
33. Lek.
36. Skydd.
37. Galler.
38. Far fräsande fram.
39. Ibland hundgöra.
40. Gammal.
41. Mot regn.
43. Skräddarverktyg.
45. Finnes både i norr och söder.
47. Kan den långsamme beskylas för.
52. Kemi.
53. Kammartjänare.
54. Förstå.
55. Är det bra om varan är, men bör man ej vara.
58. Bergskedja och dam.
60. Tanke.

Lösningar till "Korsord n:r 3" skola vara oss tillhanda *senast den 1 sept.* För den först öppnade rätta lösningen betalas 5 kr. Pristagarens namn offentliggöres i septembernumret.

Lösning till Korsord n:r 1.

Vågrät.

3. Ni. 4. Ens. 6. Mot. 7. Osa. 9. Ett. 11. Skare. 13. Enrot. 14. Gir. 17. Ek. 18. Vrå. 19. Tior. 20. Ev. 22. Drumlig. 24. Gå. 25. Rimliga. 26. A. N. 28. Aga. 29. Av. 32. Sko. 34. Ha. 35. Is. 37. Österled. 39. Nål. 41. Spireart. 44. Stena. 46. Ngt. 47. Är.

48. Våt. 51. Galant. 53. Åke. 54. Igel. 55. Sälta. 56. Segla.

Lodrat.

1. Albinos. 2. Mnemoteknik. 5. Stav. 8. Starr. 10. Tro. 11. Segerrick. 12. Ettåriga. 15. Oroligt. 16. Stegra. 18. Vimla. 19. Tum. 21. Vår. 22. Dragspel. 23. Galadräkt. 27. Eker. 30. Vind. 31. Rösta. 32. Stina. 33. Oren. 34. Heat. 36. Så. 38. Lagg. 40. Lä. 42.

Trea. 43. Råge. 45. An. 48. Vis. 49. Teg. 50. Ull. 52. Ts. 53. Äl.

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av "Avd. 4, Sal 5", Länssanatoriet, Uttran. Detta numera alltså förmögna bolag uppmanas utse en kassör, vars namn insändes till oss. Prissumman kommer sedan som ett skott!

Vid insändande av likvider

till Tidskriften Status torde å postgirotalongen anges vad desamma gälla, t. ex. prenumeration eller redovisning för försälda exemplar.

All redovisning och korrespondens till tidskriften torde ske under densammas adress, Götgatan 83, postgiro 154420 — således ej till "De Lungsjukas Eftervårdskommitté".

På grund av arbetskonflikten

inom grafiska facket har julinumret av Status blivit några dagar försenat, för vilken omständighet vi bedja våra läsare om överseende.

STENBERGS

Allt i papper och bindgarn.

Maskintillverkar den praktiska breda bärkassen.

Tel. 430609, 430387, 430367 Linjeväljare